

«БІДОЛАШНІ СТВОРІННЯ» АБО ЧИ ІСНУЄ ОСОБИСТІСТЬ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ

Чому дитині необхідна відмова?

Сьогодні епоха нью ейдж методів виховання: одні дозволяють дітям дивитися порнографію, другі повністю голі ходять при дітях, треті взагалі не відмовляють ні в чому дитині, називаючи це сучасними підходами.

Навчити дитину витримувати фрустрацію — це одне з найголовніших завдань батьків. Витримувати напругу на фоні відмови, щоб гартувати психіку перед дорослим життям. Буквально за принципом м'язів з одного боку, і з іншого — привести його до точки норми та розвитку.

Найбанальніше, що може статися з тими, кому взагалі не відмовляли батьки у кожній забаганці — це неможливість конкурувати хоч за щось у реальному світі. І це буде непоганий ще сюжет. Є й сценарії набагато гірші.

Незадоволеність і фрустрація є головним двигуном розвитку здорової психіки. Вона повинна шукати шлях задоволення потреби, тільки так вона буде здатна організувати дуже складну та працездатну структуру.

Уявіть собі гру в пятнашки, здається так вона називається. Де у квадратній мозаїці з потенційних 16 квадратиків, зайнято лише 15. Один завжди вільний. Тому поле лишається рухомим. На квадратиках є певний візерунок, який потрібно зібрати, за допомогою їхнього пересування в порожню клітинку на полі.

Саме така модель добре ілюструє невротичну психіку: є незадоволеність малюнком, завдання його зібрати, клітини на вирішення цього завдання й задоволення від складання зображення.

Якщо ми заповнимо 16 клітинку ще однією деталькою, задовольнивши психіку повністю, то вона зупиниться у розвитку через відсутність потреби рухатися і структура буквально ЗАМКНЕТЬСЯ У СВОЇЙ ПОВНОТІ. А це вже ілюстрація клінічно не здорової психіки — психоз чи психосексуальну патологію.

Відлучення від груді як вихід із психозу і перший крок до здорової ідентичності та в чому ключова задача батька в процесі розвитку дитини?

Ключова суть «функції Батька» в психоаналізі — це впровадження Закону і межі між матір'ю та дитиною, щоб дитина могла вийти з симбіотичного зв'язку з матір'ю та оволодіти мовою, стати суб'єктом культури і соціуму.

Ця функція представлена через батька — символічну фігуру, яка забороняє надмірне злиття матері та дитини, адже часто і матір треба вчасно відірвати від злиття з дитиною. Вона також «каструє» материнське всевладдя, тим самим дозволяючи дитині структурувати свою ідентичність.

Адже поки дитина і матір злиті, дитина знаходиться в стані психозу = не розуміє, що мама і я є окремі. Вони злиті. В цей момент у дитини немає власного цілісного Я, але є миттєва розрядка, завдяки годування.

Першим кроком стає відлучення дитини від груді, а другим — розрив надмірного психосексуального контакту між матір'ю та дитиною: затягнуте грудне годування, регулярний сон з дитиною разом, поки папа спить на дивані, либідінальна сконцентрованість на дитині, купання разом після певного віку, ходіння в голому вигляді перед дорослішаюшою дитиною і тд.

Другим кроком буде — інтеграція правил та заборон для дитини, які зроблять зрозумілим порядок, що мама — це ще й дружина папи і вони солять разом, а ти у своєму ліжку. Що ми всі ходимо вдягнені і не вриваємося в інтимний простір одне одного. Що груди матері — це більше не об'єкт насолоди дитини. Що в нас є гігієна і правила родини, яким ми всі слідуємо, щоб наше спільне життя приносило задоволення, а не сварки. Що мастурбація — це нормально, але це — особисте і за закритими дверима.

Якщо вищезгадані процеси не відбулися, то нажалі на дистанції ми можемо говорити про патологічні стани. На цю тему є декілька стрічок в «Кінокушетці»: «Піаністка», «Гострі предмети» та «В домі».

Психіка людини, яка функціонує в нормі, — це продукт заборон. Уявіть собі брилу алмазу — це психіка немовляти. Любов та корентна заборона — це стіжки, які ограняють психічний апарат, перетворюючи його на діамант! Сяння діаманта — це сяння здорової ідентичності без патологій.

Чому саме так? Уявіть, що кожен агресивний та сексуальний імпульс дитини — це стрімка течія, яка тече без обмежень. Там є миттєва реалізація. Заборона та обмеження — це невеличка дамба, яка корегує цю течію, щоб ріка не виходила з берегів та не затопила всю психіку. Достатня кількість заборон створює контрольованість імпульсів і це вдосконалює психіку. Адже тепер сексуальність та агресія не можуть реалізовуватися миттєво, а значить ідентичність ускладнює свою структуру, щоб такіє реалізувати свої бажання. Саме тому у здорових людей є флірт, романтика та складна доросла сексуальність, замість миттєвої розрядки. І, звичайно, «помста здорової людини — це страва, що подається холодною», замість миттєвого вбивства в секунду.

ТОБТО, НАШІ СЕКСУАЛЬНІ ТА АГРЕСИВНІ ПОТЯГИ НЕ МАЮТЬ ЧІТКОЇ ФОРМИ. В НИХ Є ЛИШЕ ЦІЛЬ — РОЗРЯДКА.

ЛИШЕ ЗУСТРІВШИ ЗАБОРОНУ, НАШ ПОТЯГ, ЯКИЙ НЕ МОЖЕ БУТИ РЕАЛІЗОВАНИМ В СЕКУНДУ, ШУКАЄ ІНШІ НЕПРЯМІ ШЛЯХИ І ЗДОБУВАЄ ФОРМУ.

ЦЮ ФОРМУ МИ НАЗИВАЄМО БАЖАННЯМ.

Переходимо до стрічки «Бідолашні створіння», на прикладі якої ми побачимо процес розвитку та помислимо, чи прийшла Белла до норми?

СИМВОЛКА, ЩО ДЕМОНСТРУЄ ДИНАМІКУ ПСИХОСЕКСУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ:

Монохромність кадру, як символ періоду аутоеротизму, абсолютної відсутності обмежень, не табуйованої ранньої сексуальності.

Її моторика та грація/ рівень складності музичного супроводу як ідентифікатор рівня входження в «культуру та етику» = в обмеження. Зверніть увагу на те, як і коли міняється граційність Белли.

Об'єкт бажання — Суб'єкт бажання. Ми зустрічаємо і в тексті, і в сюжетних перипетіях, як Белла «поводиться» зі своїми бажаннями. На більш ранніх етапах вона повністю затоплена своїми потягами (влеченнями). З'явився потяг — миттєва реалізація. Це те, в чому застрягають назавжди психіки з сексуальними патологіями. Потяг не встигає перерости в бажання (в щось, що вже має форму), в ньому ще немає навіть граней та відтінків, лише розрядка. Бажання — це завжди продукт заборони, саме тому ми можемо озвучити, яку форму воно має, воно осмислене. Потяг — завжди не осмислений.

Я думаю, що ті, хто критикував Стоун за ці ранні еротичні сцени, не помітили, що буквально ніхто у фільмі не намагається досягти реалізму — бо ми звикли сприймати сексуальність як щось доросле та свідоме. Там немає цієї дорослості, є просто рання розрядка.

Плюс Белла застрягає в бажаннях інших, бо ще не має ідентичності = кордонів.

Скрина і корабель, з якого неможливо втекти, на мій погляд, — це символ обмежень, в які вимушено входить дитина на шляху розвитку.

Місце Бога в її житті. В міру розвитку об'єкт Бог, то ідеалізований абсолют, то знецінений моральний виродок. По мірі імплементації власної ідентичності, змінюється ставлення до нього? Але з цікавими особливостями в результаті*

Або Белла вбиває своїх обох отців?

«ЧБ»: ДОСВІД ПСИХОТИЧНОГО ПЕРІОДУ ТА ТАЛЬНОГО КОНТАКТУ З АГРЕСІЄЮ ТА СЕКСУАЛЬНИМИ ПОТЯГАМИ:

— «Бог, ти мій тато?». Белла називає його Богом, скорочена версія від його повного імені Godwin — God, у перекладі Бог (творець). Його персонажа можна також побачити, як постать батька — батька, який вважає свою дитину вінцем його творіння. Та саме ім'я відсилає нас до чарівника країни Оз.

— Період чистої не заангажованої дитячої ярості, яка є способом пізнання та розрядки. У агресії цього періоду, як у сексуального потягу не існує форми. Це чистий потяг. Агресія без предметного директного гніву.

«Беллі тільки мертві» — Белла задорно яростно і з цікавістю б'є скальпелем в обличчя мертвої людини. Бачить жабу, кричить: «Убий», і не дочекавшись реакції, сама розплющує жабу.

— Досвід відсутності культури — відсутність грації. Бо грація та витонченість = продукт заборони на природне агресивне та сексуальне. Грація — це окультурена сексуальність. Коли Белла починає бути граційною?

— Тяга до естетики — це продукт заборон на ранні наслідки, наша реакція на витіснені ранні агресивно-сексуальні потяги:

«Бог красивий, обличчя як собака гав гав» — нема естетики неврозу, естетики дорослого і зрілого, немає оцінки «красивого» в рамках культурного уявлення, в рамках обмежень, які вже вигадали ми — обмежені заборонами люди.

— Ця «чорно-білість» добре показує єдине доступне для сприйняття дитині ланку оцінки реальності: добре-зле, чисте-брудне. З цим Белла зіштовхнеться на кораблі, коли побачити Олександрійських жителів. Вона абсолютно «біла» в прийнятті них. Натомість її спутник точно розуміє контекст «Хто кому, що винен», «Дечі місце і чому». В кінці стрічки ми побачимо, що Беллі не вдасться залишитися назавжди «білому пальті».

— Пісяє на підлогу. Мастурбує за столом: «Місіс Прім, Белла знає як бути щасливою»

— Між дорослим Максом і Беллою прірва! Вона необмежена нічим/він тотально далекий від ясності свого бажання:

Белла: «давай помагаємо один одного за геніталії?»

Макс: «ні, я не хочу тобою користуватися»

— Беллу починають вводити в обмеження, їй «пояснюють реальність»:

«Навколо багато чого може тебе вбити: змії, карети, гостроморді птахи, вдихання отруйних трав».

— «Белла припини себе чіпати.

— Чому?

— У пристойному суспільстві так не роблять.»

ВХОДЖЕННЯ В ПЕРІОД ЗАБОРОНИ ТА РЕАКЦІЯ НА ЦЕ:

- Суб'єкт народжується у «НІ». Там, дитина каже «ні», там вона ступає перші кроки до ідентичного, суб'єктивного.
- Як реагує Белла на заборону мастурбації за столом. Вона гнівається та скидає тарілку. Але, вона приймає заборону!

— Саме тут її потяги обмежуються доречним контекстом, саме тут психіка переходить в бік «кольорового» періоду бажань, замість миттєвої розрядки, але звичайно не одразу. Як і кожна дитина, вона ще пройде шлях до огранювання цих бажань та контакту з ними.

— Як ми це бачимо? Тепер вона мастурбує в кімнаті. У вікно стукає Дункан Уотерберн: «Ти дивився на мене? Сподіваюся, ти не бачив, як я роблю себе щасливою? Це непристойно, я знаю».

— Бог каже, що Белла істота з вільною душею і відпускає її з юристом. Тут вже є заборони, на які вона реагує, але все одно, ці заборони ще не переросли в частину власної ідентичності, їх треба проговорювати. Вона все ще пряма та буквальна:

«Навіщо тримати це в роті, якщо це огидно? Піду вдарю немовля» ©

«Я добре. Лісабон. Трахатися весь день"©

«М'ясо, рибу, і карамель як у тих плямистих людей похилого віку"©

— Цей юрист служить непогану службу для психіки Белли, він її обмежує! Він хоче володіти нестримною Беллою, але зробити її культурною через свій сором. І це виводить Беллу на новий етап розвитку

— Вона тестує ці заборони, як вони працюють? Тому в періоді на кораблі, ми бачимо багато бунту. У результаті він садить її на кораблі і возить у скрині. Скриня і корабель, з якого неможливо втекти, на мій погляд, — це і є символ обмежень, в які вимушено входить дитина. Але, які і перетворюють її на суб'єкт бажання.

— Бордель — це вже геть новий контекст. Період усвідомленої реалізації бажання, компромісу та вигоди. Белла вже не просто «затоплена» своїм бажанням, вона стає суб'єктом бажання, вона обирає сексуальність. Вона «роздивляється», як їй підходить, а як ні. Період експерименту.

ПОВЕРНЕННЯ ДО БОГА ТА ЙОГО ЗНЕЦІНЕННЯ. ВБИВСТВО БОГІВ:

- Моторика та хода Белли більш дорослі та вже витончені.
- Беллі відкриває двері домогосподарка:
«Шлюха повернулася!» Белла іронічно по-дорослому посміхається.
- Богів вона каже: «Я принесла не лише радість, а ще недобрий погляд та складні питання».
- Бог вже знімається з Олімпу, знецінюється.
- До нього є питання. Хто я й де моя дитина?
- Її етика більш суб'єктна та імплементована як частина особистості.
- Вона називає їх чудовиськами, зустрівши ще одну дівчинку.
- Її етика ще специфічна, але повністю суб'єктиана.

— Одна з перших речей, які ми чуємо про Гудвіна Бакстера, це те, що він — монстр. Бакстер, який протягом більшої частини фільму постає як холодний та аморальний науковець, є гротескним явищем. Він не тільки досить відкрито розповідає про свої гастрономічні (та інші) вади, весело описуючи обставини, що призвели до його каліцтва, але й оточує себе гротескними потворами: собаки з щепленими головами гусей, кури з щепленими головами собак та інші подібні химери блукають, будучи його власністю.

Тут починається найцікавіше...

Чи приймає Белла «закон Батька» та заборони чи лишається в області патологічного?

— Бог знецінюється та Белла займає його місце, обираючи стати за його операційний стіл.

— Вона ототожнюється з тим соціальним шаром, який спостерігає за смертю людей в Олександрії, стає вище, хоча запакована вона у форму абсолютно не тотожну, правда?

Белла «всього на всього» вбиває та перетворює на козла колишнього чоловіка-садиста, ЯКИЙ Є ЇЇ БАТЬКОМ. А ЧОМУ? Давай розберемося:

1. Белла залишає весільну церемонію та відправляється до будинку немов би колишнього чоловіка. Там вони стикається з жорстокою системою заборон.
2. Цей чоловік прямо каже, що він її планує «каструвати». Він повідомляє, що її місія — народити йому дитину, а насолода їй абсолютно не потрібна, тому він вирішив вирізати їй клітор. Звичайно це є метафорою.

Белла відмовляється прийняти заборону на свою насолоду і вбиває чоловіка-батька.

Вона вбиває його та влаштовує черговий експеримент, що цікаво, автоматично звільняючи молоде тіло, яке могло б послужити для пересадки мозку Гудвіна. Але і Гудвіну теж суджено померти разом з його покаліченим тілом.

Тож перед нами постає питання: чи стає суб'єктом дорослого бажання чи все таки залишається в ранній насолоді?

- © Автор статті Афанасьєва Анастасія Сергіївна. Член Українського Психоаналітичного Союзу та Асоціації Клінічних психологів
- Дата 08.10.2025
- Використання матеріалів у власних цілях без вказання авторства заборонено. Усі матеріали захищено авторським правом відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права»
- Авторські права на фото зі стрічки належать компаніям Film Productions, Element Pictures, Fruit Tree, Limp, Distributed by Searchlight Pictures.